

Justitiedepartementet
Åklagarenheten
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Datalagring och integritet (SOU 2015:31)

Åklagarmyndigheten delar i huvudsak utredningens uppfattning och förslag. Myndigheten har dock följande synpunkter på betänkandet. Synpunkterna som lämnas följer betänkandets disposition och rubriker.

3. Bakgrund

Utredningen har lämnat en förtjänstfull beskrivning av de brottsbekämpande myndigheternas verksamhet och av de regler som gäller för inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i sådan verksamhet. Även genomgången av rätten till personlig integritet och skyddet för personuppgifter enligt svensk rätt ger en god uppfattning i detta avseende.

4. Datalagring

Betänkandet innehåller en värdefull genomgång av datalagringsdirektivet och den dom från april 2014 genom vilken EU-domstolen ogiltigförklarade direktivet. Vidare redovisas analysen av svensk rätts förhållande till EU-rätten efter domen. Analysen gjordes av utredaren f.d. justitierådet och ordföranden i Högsta förvaltningsdomstolen Sten Heckscher på uppdrag av Justitiedepartementet. Den samlade bedömningen var att det svenska regelverket avseende lagring av uppgifter samt övriga bestämmelser om tillgång till och behandling av sådana uppgifter inte strider mot unionsrätten eller europarätten.

Beträffande lagringstiden kan noteras att Sverige valde den kortaste lagringstid direktivet tillåter för samtliga uppgiftskategorier, dvs. uppgifterna ska lagras i sex månader räknat från den dag då kommunikationen avslutades (6 kap. 16 d § LEK).

5. Vilka uppgiftskategorier ska lagras?

Åklagarmyndigheten delar utredningens uppfattning att den nuvarande lagringsskyldigheten inte omfattar annat än vad som är strikt nödvändigt för att uppnå syftet med regleringen och att det därför inte bör göras några förändringar i fråga om vilka uppgiftskategorier som ska lagras.

Åklagarmyndigheten vill vidare särskilt framhålla vad Säkerhetspolisen i detta hänseende anfört om anonyma abonnemang och att det blir allt vanligare att personer, som planerar att begå brottsliga handlingar, förser sig med ett stort antal mobiltelefoner med anonyma abonnemang. Mobiltelefonerna aktiveras men används inte för samtal förrän vid tidpunkten för brottet. Jag ansluter även i övrigt till de synpunkter Säkerhetspolisen och Polismyndigheten här lämnat.

6. Krav på lagring inom EU?

Att det inte bör införas något uttryckligt förbud mot att uppgifter som lagras enligt de svenska datalagringsreglerna förs över till ett tredje land för lagring där, är en bedömning som Åklagarmyndigheten delar. De regler som redan finns är tillräckliga för att garantera skydd. Som framgår i utredningen gäller enligt svensk rätt leverantörens skyldigheter enligt de bestämmelser som anger hur lagringsskyldigheten ska fullgöras, t.ex. de krav som rör säkerheten för de lagrade trafikuppgifterna, även om lagringen förläggs utomlands (prop. 2010/11:46 s. 60).

7. Inhämtning av abonnemangsuppgifter

Att abonnemangsuppgifter är typiskt sett klart mindre integritetskänsliga än många andra kategorier av uppgifter, t.ex. trafik- och lokaliseringssuppgifter konstateras i utredningen. Denna uppfattning delas av Åklagarmyndigheten.

Utredningens förslag presenterade i 7.5 tillstyrks. Åklagarmyndigheten instämmer i de synpunkter som framförs i samband med övervägandena kring underrättelse och parlamentarisk kontroll samt även i övervägandena kring den föreslagna nya bestämmelsen 36 b § i förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation.

Förslaget till ändring i lagen om elektronisk kommunikation (12.2) tillstyrks då den tydliggör att bestämmelsen i 6 kap 22 § LEK första stycket 2 kan tillämpas även i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. (7.5.7)

8. Uppgifter som omfattas av yrkesmässig tystnadsplikt

Slutsatsen i betänkandets avsnitt 8.3.1 att inte införa förbud mot att hämta in uppgifter om kommunikation med personer som omfattas av yrkesmässig tystnadsplikt synes välgrundad.

Förslag att införa förstöringsskyldighet enligt vad som anförs i 8.3 tillstyrks. Således tillstyrks även förslaget till ändring i 27 kap 22 § 4 st. rättegångsbalken.

Paragrafens lydelse enligt 4 st bör dock justeras enligt följande. *Uppteckningar från hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska omedelbart förstöras i de delar **det kommer fram att innehållet avser uppgifter som, på grund av bestämmelserna i 36 kap. 5 § andra–sjätte styckena, inte skulle ha kunnat inhämtas genom vittnesförhör i domstol.***

Detta förtydligande följer av vad som redan gäller enligt paragrafens första stycke och kommer att underlätta den praktiska hanteringen för den som verkställer den hemliga övervakningen.

När det gäller begreppen upptagningar och uppteckningar kan följande noteras. Med uttrycket upptagningar avses normalt vad som sägs vid en avlyssning. Med uppteckningar avses samtalen i nedskrivnen form. Uppteckningar från HÖK torde avse de tekniska uppgifterna som kan identifiera ett abonnemang eller en telefon. I utredningen används uttrycket metadata för information som visar att kommunikation har ägt rum men inte vad den innehållit. Det bör övervägas om det mot bakgrund av detta finns anledning att se över ordvalet.

9. Inhämtningslagen

Avsnittet innehåller en gedigen genomgång av den hittillsvarande tillämpningen av inhämtningslagen med en mängd adekvata exempel. Analysen av vilken nytta tvångsmedelsanvändningen enligt lagen har inneburit för den brottsbekämpande verksamheten ger en god uppfattning av nyttan.

Värt att notera är att utredningen inte funnit några tecken på att lagen överanvänds.

Även analysen av vilken inverkan lagen har haft på enskildas personliga integritet är balanserad och väl genomgången.

Utredningen har också övervägt om de rättssäkerhets- och integritetsstärkande åtgärder som vidtogs när lagen infördes har varit tillräckliga eller om det finns behov av andra sådana åtgärder. Åklagarmyndigheten delar uppfattningen att

det saknas skäl att ändra inhämtningens beslutsordning. Beslut om inhämtning av uppgifter enligt lagen bör alltså även i fortsättningen fattas av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket.

Åklagarmyndigheten delar också uppfattningen att åklagare inte ska anförtros beslutsfunktion redan under underrättelsestadiet. Det skulle i så fall innebära att åklagaren behöver ta ansvar för åtgärder långt innan det finns förutsättningar för att inleda förundersökning. Åklagarmyndigheten har i remissvar över det betänkande (SOU 2009:1) som låg till grund för propositionen 2011/12:55 anfört att en viktig förutsättning för att åklagaren ska kunna leva upp till sin objektivitetsplikt är att han eller hon håller distans till underrättelseverksamheten. En annan ordning skulle kunna innebära svårigheter för avgränsningen mellan förundersökning och underrättelseverksamhet. Den avgränsningen är mycket viktig med hänsyn till förutsättningarna för en rättvis rättegång.

Av skäl som anförs i utredningen bör inte heller domstolsprövning eller särskild nämndprövning ske. Som framkommer i utredningen utgör SINs tillsynsverksamhet en väl fungerande kontrollmekanism.

Vidare har utredningen analyserat vilka behov Säkerhetspolisen har av en möjlighet enligt inhämtningenslagen att hämta in uppgifter för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, som innefattar vissa samhällsfarliga brott med lägre straffminimum än fängelse två år samt har lämnat förslag på hur detta behov bör tillgodoses och balanseras mot integritetsintresset. Åklagarmyndigheten anser att analysen är adekvat och rimlig och att argumenten är goda för föreslagen ändring.

Det är bra att brottskatalogen utökas. Den kommer då att omfatta de brottstyper Säkerhetspolisen har att hantera som riktar sig mot rikets säkerhet. Brottskatalogen kommer efter ändringen bättre överensstämma med brottskatalogen i Lag 2007:979 om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Sistnämnda lag har i någon mån samma syfte som inhämtningenslagen, men är tillämplig då det finns anledning att anta att en person kommer att utöva brottslig verksamhet.

Utredningens förslag till ändring i 2 § inhämtningenslagens brottskatalog tillstyrks. (12.6)

12.1 – 12.7

Förslagen tillstyrks. I övrigt hänvisas till vad som anförts i tidigare avsnitt och berörts där.

Övrigt

Utanför utredningens uppdrag, men en fråga, som det finns anledning att återkomma till och på nytt överväga anknyter till ovan diskuterade fråga om misstänkta som ofta byter telefonnummer.

Bestämmelserna om HAK är kopplad till teleadresser och inte till den misstänkte. Det medför att nya beslut krävs så snart den misstänkte skaffar sig ett nytt kontantkort, och ett nytt HAK-beslut innebär nytt sammanträde med ombud. Det är sällsynt att domstolen ingår i någon egentlig prövning av kopplingen mellan den misstänkte och teleadressen – prövningen handlar om underlaget för att anta brott och om kopplingen mellan den misstänkte och brottet. Polisens uppgifter om att någon förfogar över de angivna teleadresserna godtas utan egentlig prövning; det gäller såväl i den första prövningen som när det tillkommer teleadresser. Det finns skäl att övergå till en ordning där rätten att avlyssna kopplades till personen och inte till telefonnumret. Enligt Åklagarmyndighetens uppfattning finns skäl att på nytt överväga en ordning där domstolen fattade ett grundbeslut, men där åklagaren var behörig att besluta om ytterligare teleadresser.

Även möjlighet att besluta om hemlig dataavläsning bör övervägas.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Anders Perklev. Överåklagare Göran Hellstrand har deltagit i beredningen. Kammaråklagare Anna Palmqvist har varit föredragande.

Anders Perklev

Anna Palmqvist